

Értékel a nemzetiségi biztoshelyettes

Interjú dr. Szalayné dr. Sándor Erzsébettel

– Miután első ciklusa végén 2019-ben újraválasztották a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettesévé, milyen eredményekre emlékezik vissza elégedetten, és milyen feladatokat lát a legfontosabbaknak a következő időszakban?

– Nemzetiségi biztoshelyettesi mandátumom 2013. október 21-i kezdete óta immár hét év telt el, azaz több mint fél évtized, ami ugyan objektíve nem túl hosszú idő, mégis alkalmas arra, hogy értékelhessem a nemzetiségi közösségek vezetőivel, a nemzetiségi szakemberekkel és a közösségek tagjaival és tagjai érdekében az elmúlt években végzett közös szakmai munkát. A visszatekin-
tésre jó okot ad az is, hogy a rendszerváltás utáni időszak magyarországi nemzetiségi jogi rendszere tavaly lett huszonöt éves: megtiszteltetésnek tekintem, hogy e negyedszázad utóbbi éveiben munkatársaimmal együtt én is szolgálhattam nemzetiségi közösségeinket.

Az előző mandátumom első évei a szakombudsmeni rendszert felváltó biztoshelyettesi pozíció kereteinek érdemi tartalommal való megtöltésével teltek, a nemzetiségi közösségek szervezeteivel és vezetőivel való ismerkedés, valamint az új típusú ombudsmanhelyettesi intézmény eszköztárának kialakítása jellemezte a munkánkat. Az eközben szerzett tapasztalatok arra figyelmeztettek, hogy a panaszok kezelése és a rendszerszintű vizsgálatok és visszás helyzetek elemzések mellett a hatékony feladatellátás érdekében a társadalom egésze számára újszerű eszközökkel és módszerekkel több ismeretet érdemes közvetíteni a tizenhárom elismert nemzetiségi közösség létéről, helyzetéről és jogairól, a nemzetiségi biztoshelyettes szerepéről és jogvédő feladatairól. Alkalmazni kell és érdemes a digitális kommunikáció, a közösségi média adta lehetőségeket. A nemzetiségi joganyagban bennerejlő ellentmondások, egyes jogszabályok egymásra hatásából adódó, rendszer-jellegű koherenzavarok, esetenként egyértelmű hiányok vagy a jogalkalmazás hibái egyre nagyobb számban jutottak a tudomásomra. A biztoshelyettesi intézmény ismertségét és hasznosságát évről évre sikerült növelni: a panaszoknak és megkereséseknek nem pusztán a száma nőtt, hanem az érintett nemzetiségi jogterületek szerkezete is változott. A növekvő ügyszám mögött

azonban számomra az emberi tényező a legfontosabb, minden ügy, minden panasz mögött sokan vannak: nemzetiségi identitásukat megélni és megerősíteni kívánó emberek sorsa, sőt olyanoké is, akik a származásukkal összefüggésbe hozható hátrányos megkülönböztetést is kénytelenek időnként elszenvedni.

Újraválasztásom után nagyon fontosnak tartottam és tartom a korábbi mandátumom idején megkezdett munka folytonosságát: továbbra is azokon az elveken és szakmai meggyőződésen, vizsgálati módszereken, új kommunikációs és kapcsolattartási platformokon zajlik, amelyeket

biztoshelyettesi minőségemben nemzetiségi közösségeink érdekében szükségesnek, lehetségesnek és a leginkább hasznosnak tartok. Arra nem számíthatam 2019 őszén, hogy a 2020-as év részben megbénítja a személyes kapcsolattartást és megnehezíti a helyszíni vizsgálatok folytatását, helyenként ellehetetleníti a nemzetiségi önkormányzatok tényleges, hatékony működését és nagymértékben korlátozza a nemzetiségi közéletet. A kiszolgáltatott helyzetben lévő, szociálisan rászoruló, többszörösen hátrányos helyzetben élő emberekre pedig – köztük nagy számban a roma közösség tagjaira – ebben az évben hatványozottan figyelnem kell.

– A nemzetiségi jogterület szempontjából több területen is – a Nemzetiségi és a Közoktatási törvény – jelentős változások történtek. Hogyan vett részt a módosítások előkészítésében? Melyek az első visszaigazolások a módosításokról?

– A 2019-es év kiemelkedő szakmai kihívása volt a nemzetiségi jogi törvény átfogó módosításának előkészítése. A Miniszterelnökség által ebből a célból életre hívott szakmai munkacsoport tagjaként a korábbi évek jogalkalmazási tapasztalatai, valamint specifikus szakmai anyagaink alapján 27 technikai és 31 tartalmi módosítási javaslatot tettem a tapasztalt anomáliák megszüntetése és a joganyag szükséges fejlesztése érdekében. A részletes indokolással alátámasztott javaslataink közel 90%-át a szakmai munkacsoport ülésén jelenlévő szakértők, nemzetiségi képviselők és egyes kormányzati szervek képviselői elfogadták, így ezek az országgyűlés által elfogadott jogszabály-módosításba is beépültek.

A közoktatási törvény 2020-ban történt módosítása során két vonatkozásban fogalmaztam meg véleményt. A nemzetiségi jogokat érintő változások kapcsán egyetértettem azzal, hogy a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény bizonyos szempontból kiszélesíti az egyetértési jog gyakorlására jogosult nemzetiségi önkormányzatok körét. A több településre kiterjedő működési, felvételi körzet meghatározásakor ugyanis nem kizárólag az érdekelt települési nemzetiségi önkormányzat egyetértését kell kikérni, hanem a módosítás értelmében valamennyi érintett települési nemzetiségi önkormányzat egyetértését is be kell szerezni. Ez a változtatás részben kedvezőnek értékelhető, ugyanakkor azonban számolni kell azzal a körülménnyel, hogy az érintett települési nemzetiségi önkormányzatok érdekei és ebből következően az álláspontjuk között, adott esetben – saját szempontjukból akár méltányolható – eltérések is fennállhatnak. Ez a körülmény felesleges feszültségeket generálhat az érintett nemzetiségi önkormányzatok között, végső soron pedig ellehetetlenítheti a nemzetiségi tanulók feltétlen érdekét szolgáló nemzetiségi nevelés-oktatás hatékony megszervezését.

Felhívtam továbbá a figyelmet arra, hogy a javaslat-csomag szabályozatlanul hagyta a nemzetiségi önkormányzatok közötti egyet nem értés esetén kialakuló helyzet feloldásának módját és eszközét, ezzel elbizonytalaníthatja a jogalkalmazást, és megnehezítheti, vagy éppen ellehetetlenítheti az egyetértési jog gyakorlására nyitva álló határidők betartását.

A közoktatási törvény módosítása során általam véleményezett másik elem az egyenlő bánásmódot érintő rendelkezés volt. A személyhez fűződő jogok megsértése esetén a jogszabály lehetővé teszi a pénzbeli kompenzáció kiváltását valamely oktatási szolgáltatással, abban az esetben is, ha a kereseti kérelem nem erre irányult. Ez megítélésem szerint számos aggályt vet fel. A jogszabály-módosítás ugyanis indoklásában a gyöngyöspatai roma gyermekek szegregációs perére utal. Az elmúlt évek során hazánkban lezajlott hasonló eljárások során a bíróságok elvi éllel szögezték le, hogy az indokolatlan elkülönítés lelki, pszichés sérülést, traumát okoz az érintett gyerekeknek. A gyöngyöspatai ügyben eljáró bíróság ezt felismerve és elismerve hangsúlyozta, hogy a sérelemdíj nagyobb része az elkülönítéssel okozott pszichés hatásokért jár, és kisebb része az alacsonyabb minőségű oktatásért. A jogszabálytervezet tehát egyfelől nincs összhangban a Ptk. sérelemdíjat a vagyoni jellegű károktól elkülönítő szabályozásával, másfelől nem reflektál arra a problémára, hogy a szegregáció, vagy az iskolákban előforduló más, a személyiségi jogok megsértésével járó ügyekben bekövetkező lelki, pszichés hátrányok nem kompenzálhatóak, különösen nem alkalmasak erre az évekkel későbbi, bizonytalan szakmai tartalmú és kivitelezésű oktatási szolgáltatással. A nyilvánvaló jogalkalmazói jogbizonytalanság veszélye mellett a módosított rendelkezés felveti

a jogorvoslathoz való egyenlő hozzáférés jogának lehetséges sérelmét olyan, főként roma gyermekek esetében, akik a tartós, rendszerszintű jogellenes oktatási elkülönítés által okozott pszichés hatások sértettjeként személyiségi jogaik védelme érdekében bírósághoz fordulnak.

Számomra pedig – az előbbi jogi érveken felül – hivatali elődeim, a korábbi kisebbségi ombudsmanok tapasztalati és tudományosan is megalapozott szakmai álláspontja, amelyeket nyilvánosan hozzáférhető jelentésekben tettek közzé, meghatározó és mértékadó ebben a kérdésben. Az általuk kialakított jogértelmezéstől való eltérésnek nem látom sem indokát sem célszerűségét. A közoktatási törvénynek az oktatási szegregációt a sérelemdíj átértelmezésével összefüggésbe hozó rendelkezése körüli, zömmel politikai természetű vitában, szakmai párbeszéd hiányában, nem veszek részt.

– Hogyan alakult a panaszbeadványok száma és az egyes nemzetiségek közötti, valamint a területi megoszlásuk aránya az előző ciklusban? Jellemzően milyen típusú ügyekkel fordultak a nemzetiségi biztoshelyetteshez, milyen problémaköröket tud kiemelni?

– Első biztoshelyettesi ciklusom során az éves ügyszám összességében csaknem a két és félszeresére növekedett: 2019-ben 409 volt a panaszügyek száma, ami jelentős változás és egyértelműen jelzi, hogy az ombudsmani rendszer átalakítását követően az elmúlt években a nemzetiségi biztoshelyettesi intézmény egyre ismertebbé és elfogadottabbá vált a nemzetiségi közösségek tagjai számára. A hozzám forduló panaszosok száma továbbra is évről évre emelkedik. A legutóbbi két teljes év statisztikája alapján is. 2018-ról 2019-re hat százalékkal nőtt a panaszbeadványok és hivatalból észlelt visszaállások száma.

A hazai nemzetiségi közösségek lélekszámából adódóan minden évben a roma nemzetiségű állampolgárokat érintő ügyek száma a legmagasabb: 2019-ben 172 esetben foglalkoztam a roma közösség problémáival, ez szinte teljesen megegyezett a 2018. év ilyen jellegű ügyeinek számával. A magas ügyszám, illetve azok tartalma továbbra is azt jelzi, hogy a roma nemzetiségű lakosok közül sokan küzdenek megélhetési és lakhatási nehézségekkel, illetve az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítésével.

A többi tizenkét nemzetiségtől érkező panaszok száma illetve aránya évente változó, 2019-ben például kiemelkedően magas volt a német beadványok száma (107 darab), ami a közösség kiemelt közéleti aktivitása mellett, a málenkij robotra hurcoltak hozzátartozóinak hadigondozotti ellátásával kapcsolatos ügycsomagnak is köszönhető. 2019-ben a szlovák nemzetiség volt 19 beadvánnyal a harmadik legnépesebb csoport, a németekhez hasonlóan panaszaiuk zömmel a klasszikus egyéni és közösségi nemzetiségi jogokkal, a nemzetiségi önkormányzatokkal, illetve a fenntartásukban működő nemzeti-ségi intézményekkel álltak összefüggésben.

Évről évre növekszik a több, illetve a valamennyi nemzetiségi közösséget érintő ügyek száma, amelyek alapvetően a nevelés-oktatással, a kulturális jogokkal, a nemzetiségi önkormányzatok működésével és finanszírozásával, illetve jogszabály-veleményezéssel kapcsolatban merültek fel.

A panaszbeadványok területi megoszlása tekintetében elmondható, hogy 2019-ben is minden megyéből érkezett beadvány, igaz, lényeges különbség tapasztalható az érintettségben. Az előző évhez hasonlóan Budapest vezeti a rangsort, ami részben a minisztériumok, központi hatóságok és nemzetiségek országos önkormányzatainak székhelyeivel magyarázható. Másrészt azzal, hogy a hozzáférhetőséggel kapcsolatos problémák indikátora: a Hivatal nem rendelkezik regionális vagy megyei kirendeltségekkel, így a fizikai hozzáférhetőség csak a fővárosban optimális. A klasszikus nemzetiségi jogi ügyek dominanciáját jelzi a megyék további rangsora (Békés, Fejér, Komárom-Esztergom, Pest megyék), amelyek mögött 2019-ben hátrébb szorultak az első sorban roma problémákat hordozó országrészek (Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg).

A panaszbeadványok vonatkozásában megfigyelhető, hogy a 2019-es év tárgykörei és azok arányai hasonlóak voltak az előző évihez és továbbra is jól mutatják a panaszügyekkel kapcsolatos klasszikus nemzetiségi ügyek (nemzetiségi nevelés-oktatás, nemzetiségi önkormányzatok, kultúra), valamint a roma esélyegyenlőségi, illetve egyenlő bánásmód ügyek (szociális, lakhatási, gyermekvédelmi, közfoglalkoztatási) közötti megosztottságot.

– A 2021-es népszámlálásra való felkészülés már 2019-ben elindult. Minden nemzetiségi szakpolitikai döntés alapját az képezi, hogy a népszámláláson hányan vallják magukat a nemzetiségekhez tartozónak. Milyen problémák merültek fel az előkészítés során, és milyen lehetőséget lát ezek megoldására?

– A 2019-es év során szakmai megbeszélések és helyszíni látogatások alkalmával több jelzést is kaptam a Központi Statisztikai Hivatal népszámlálási gyakorlatával, a népszámlálások során gyűjtött adatok feldolgozásával és a 2021. évi népszámlálás előkészítésével kapcsolatban. A felvetett problémák nem pusztán elvi vagy módszertani szinten eredményezhetik az eljárás anomáliáit, de arra tekintettel is, hogy a népszámlálás adatsorai az önkormányzatok megalképezhetőségétől a közösségi nyelvhasználati lehetőségeken át a finanszírozási környezetig számtalan területen meghatározók, hosszú távú hatással lehetnek a közösségek kollektív jogainak gyakorlására is.

A főbb feltárt problémakörök többek között: a népszámlálás anonimitásának kérdése, így a felvett adatok, például a családi- és utónév, illetve a nemzetiségi kötődésre vonatkozó adatok összekapcsolhatóságával kapcsolatos aggályok, vagy a népszámlálás adatvédelmi kérdései, különös tekintettel a nemzetiségi adatok kezelésére. Hasonlóan kritikus kérdések a népszámlálás nemzetiségi kötődést viz-

gáló kérdéseinek meghatározása, valamint a nemzetiségi önkormányzatok részvétele a népszámlálás előkészítésében, végrehajtásában. Fontos az is, hogy pontosan miként történik majd a népszámlálás adatfelvétele, a nemzetiségi kötődésre való rákérdezés, és milyen módszerrel választják ki a számlálóbiztosokat.

A KSH népszámlálási gyakorlatát és a 2021. évi népszámlálás előkészítését érintő nehézségek sokrétűsége és komplexitása okán úgy véltem, hogy szükséges a témában átfogó vizsgálat indítása. Ennek eredményeként adtam ki 2020 áprilisában a 2/2020. számú elvi állásfoglalásomat a 2021. évi népszámlálás előkészítését és végrehajtását érintő, nemzetiségi jogi vonatkozású kérdésekről. A <http://nemzetisegijogok.hu/hu/web/njbh> honlapunkról nyilvánosan elérhető állásfoglalás célja a népszámlálás előkészítésével és végrehajtásával kapcsolatban a nemzetiségi jogterületet érintően felmerült komplex kérdések árnyalt és objektív szakmai szempontokon alapuló bemutatása. A népszámlálás adatai elvi és gyakorlati szempontból is rendkívül fontosak a nemzetiségi jogterület érintettjei számára, hiszen a népszámlálás számos, a nemzetiségi közösségek tagjait megillető alapvető jogot érint. Ebbe a körbe tartozik a nemzetiségi önazonosság szabad vállalásához és megőrzéséhez való jog, a magánszférához és a személyes, illetve személyes különleges adatok védelméhez való jog, valamint a nemzetiségi önkormányzatok létrehozásának joga.

Reményeim szerint az elkészült elvi állásfoglalás hozzájárul ahhoz a szakmai előkészítő munkához, melynek eredményeként bízhatunk abban, hogy a 2021. évi népszámlálás során, a Magyarországon élő természetes személyekről felvett adatok valós, megbízható és árnyalt képet mutatnak majd a hazánkban élő tizenhárom nemzetiségi közösség komplex helyzetéről.

– Milyen programok álltak Ön előtt döntő többségben az előző években, kik segítettek a munkáját, és kik voltak az együttműködő partnerei?

– 2019 a nemzetiségi jogterület szempontjából a számvetés és (újra)tervezés időszaka volt, így első sorban stratégiai döntésekről és az azokat kísérő folyamatokról szólt. A fókuszban három különböző, de a jogérvényesítési rendszert alapjaiban meghatározó területet érintő változás állt: az ombudsmani jogvédelem, a nemzetiségi önkormányzati rendszer és a törvényi szabályozás.

Hat éves biztoshelyettesi mandátumom 2019. október 21-én járt le, így az Alaptörvény és az ombudsmantörvény alapján az ombudsmannak új személyt kellett jelölnie a pozícióra. A kötelező egyeztetési eljárás folyamán az Országos Nemzetiségi Önkormányzatok Szövetsége és az Országgyűlés Magyarországi nemzetiségek bizottsága egyhangú támogatásáról biztosított, így az egykori és a hivatalba lépő új ombudsman egyetértésben újra jelölt erre a megbízatásra. Az Országgyűlés 2019. november 4-én 153

szavazattal ismételten megválasztott a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettség, így az új mandátumom hat éven keresztül, 2025. november 3-ig tart majd.

Az elmúlt évet meghatározó jelentős esemény volt, hogy a tavalyi év őszén került sor a nemzetiségi önkormányzatok általános választására, amely a települési, területi és országos képviseleti szint egyidejű megújítását jelentette. Ennek során közel 2200 települési és 62 területi nemzetiségi önkormányzat alakulhatott meg, és mind a tizenhárom elismert magyarországi nemzetiségnek létrejött az országos önkormányzata is. Ehhez kapcsolódik az az örömteli esemény is, hogy a testületek kiemelkedő kulturális és társadalmi szerepének elismeréseképpen – az első nemzetiségi önkormányzati választás huszonötödik évfordulójára is figyelemmel – az ombudsman által alapított Justitia Regnorum Fundamentum-díjat jelölés alapján 2019-ben az Országos Nemzetiségi Önkormányzatok Szövetsége nyerte el.

E meghatározó események mellett 2019-ben is tovább erősítettem a kapcsolatokat és az együttműködést a hazai nemzetiségi közösségek képviselőivel, kiemelten a nemzetiségi országgyűlési képviselővel és a nemzetiségi szószólókkal, valamint az országos nemzetiségi önkormányzatok korábbi, majd az októberi választást követően az új elnökeivel. Az érintett nemzetiségi vezetők több ügyben is kezdeményezték, hogy vizsgálatot indítsak, illetve intézkedésemet kérték az általuk észlelt problémák, jogsértések feltárása, megszüntetése érdekében.

Mindezen történések szakmai kihívások elé állítottak engem csakúgy, mint munkatársaimat, hiszen folyamatos alkalmazkodást, egyben stabilitást kívántak meg az intenzív külső változások ellenére is. Bár 2019 sok szempontból sajtóságos év volt, programjaim során mégis az előző évekhez hasonló tendenciák ismerhetők fel: titkárságom munkájának több mint felét a személyesebb hangvétellű, korlátozott létszámú szakmai megbeszélések és fórumok tették ki. A tanácskozások és egyéb rendezvények esetében elsősorban a nemzetiségi közösségekkel ápolt kapcsolatok megerősítésén volt a hangsúly, ezek jelentették az események 48%-át. 2019-ben a fentiekén túl hozzávetőlegesen minden tizedik programra (11%) külföldi út alkalmával került sor. Azonban nem kizárólag ezekben az esetekben jártam el nemzetközi ügyekben: tevékenységem 20%-ában olyan témák szerepeltek, amelyek a hazánkban élő nemzetiségek anyaországaihoz, vagy az egyenlő bánásmód érvényesítését célzó nemzetközi intézményekhez kapcsolódtak.

Az elmúlt években kiemelt együttműködő partnereim egyrészt a nemzetiségek választott testületei, így az Országos Nemzetiségi Önkormányzatok Szövetsége, valamint a települési, területi és országos nemzetiségi önkormányzatok, továbbá az Országgyűlés Magyarországi nemzetiségek bizottsága és az Országgyűlés szakbizottságai voltak. Az évek során kölcsönös szakmai együttműködést alakítottam ki az Alkotmánybírósággal, az Egyenlő Bánásmód Hatósággal, a Nemzeti Adatvédelmi és Információs szabadság Hatósággal és a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatósággal is. Megbízatom jellegéből fakadóan elengedhetetlen a kormányzati és közigazgatási szervekkel ápolt folyamatos szakmai együttműködés is, így rendszeresen közvetlen kapcsolatot tartok a Miniszterelnökség Egyházi és Nemzetiségi Kapcsolatokért Felelős Helyettes Államtitkárságával és a Belügyminisztérium Társadalmi Felzárkózásért Felelős Helyettes Államtitkárságával. Hasonlóan fontos szakmai partnereim az Oktatási Hivatal Nemzetiségi Pedagógiai Oktatási Központja, a Nemzeti Választási Bizottság, a Nemzeti Választási Iroda és Vecsei Miklós, a diagnózis alapú felzárkózási roma stratégia előkészítésének és végrehajtásának koordinálásáért felelős miniszterelnöki biztos. Együttműködő partnereim között az egyeztető testületek, így a Gyűlölet-bűncselekmények Elleni Munkacsoport, az Igazságügyi Minisztérium Emberi Jogi Munkacsoport Nemzetiségi Ügyekért felelős Tematikus Munkacsoportja, az Igazságügyi Minisztérium Emberi Jogi Munkacsoportja, a Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport, az Antiszegregációs Kerekasztal, a Roma Koordinációs Tanács és a Magyar Máltai Szeretetszolgálat is jelentős szerepet töltenek be.

Kiemelten fontosnak tartom, hogy folyamatosan szakmai kapcsolatot tartsak fenn a nemzetiségi közösségek kulturális autonómiájának érvényesítése, illetve egyenlő bánásmóddal és esélyegyenlőséggel kapcsolatos jogainak biztosítása érdekében tevékenykedő hazai és nemzetközi kutatóintézetekkel, valamint egyházi és társadalmi szervezetekkel is.

Munkámat megbízatom első ciklusa idején, illetve még az idei év augusztusáig két különálló szervezeti egység segítette: a hatáskörömbé tartozó ügyek szakmai, adminisztratív és koordinációs előkészítését, valamint a szakmai programok szervezését a Nemzetiségi Biztoshelyettes Titkársága biztosította, az ombudsmani hivatal egyik külön főosztályának egységeként működő Nemzetiségi Jogi Osztály feladata pedig a beadványokkal és vizsgálatokkal kapcsolatos szakmai anyagok előkészítése, továbbá az információszerző és felvilágosító tevékenységemben való tevékeny közreműködés volt. E két szervezeti egységben a tíz aktív – több esetben szociálpolitikusi és mentálhigiénés szakember végzettséggel is rendelkező – jogász munkatárs mellett a csapatban egy szociális munkás, mediátor és tréner képesítésű szakember is dolgozott.

A kihívások mellett azonban az elmúlt fél év hivatalunk, és különösen a nemzetiségi jogterületen dolgozó munkatársak számára több szakmai és szervezeti szempontból is jelentős változást hozott. A 2019-ben végrehajtott átmeneti költözés után 2020 szeptemberétől az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala új, megnövekedett alapterületű székhelyén folytatja működését Budapest V. kerületében, a Falk Miksa utca 9-11. szám alatti székházában. Munkatársaim immár XXI. századi infrastrukturális körü-

mények között végezhetik munkájukat. Hasonlóan örvendetes változás, hogy közel tíz év után sor került a hivatal munkatársainak bércorrekciójára is.

A szakmai munkánkat érintő legfontosabb változás az, hogy kezdeményezésemre Kozma Ákos ombudsman úr megszüntette a nemzetiségi jogterület 2012 óta fennálló, szakmai és szervezeti szempontból is indokolatlan hivatalon belüli kettéosztottságát: a hivatal SzMSz-ének módosításával a korábban különálló, szakmai irányítás szempontjából mégis szervezen összetartozó egység – a Nemzetiségi Biztos helyettes Titkársága és az Általános Vizsgálati Főosztály részeként működő Nemzetiségi Jogi Osztály – egyesülhetett. 2020 augusztusában az önálló szervezeti egységként folyamatosan továbbműködő Nemzetiségi Biztos helyettesi Titkárságon belül létrejött nem önálló szervezeti egységként a Nemzetiségi Jogi Osztály. Ennek köszönhetően irányításom és vezetésem alatt az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalán belül helyreállt a nemzetiségi jogterület teljes szakmai és szervezeti egysége.

– Mely témakörökben folytatódnak a vizsgálatok és hol lesznek helyszíni látogatások a közeljövőben?

– A 2020-as év – ahogyan az egész országot, sőt a világot – az ombudsmani hivatalt is nem várt nehézségek és új kihívások elé állította. A koronavírus világjárvány és a terjedésének megelőzése érdekében tett intézkedések sora számunkra is azzal a szomorú következménnyel járt, hogy számos programunkat kellett elhalasztanunk. Felül kellett vizsgálnunk a terveinket és a hivatali munkaszervezés jelentős átalakításával is alkalmazkodnunk kellett a megváltozott körülményekhez.

Kollégáimmal március és június között otthoni munkavégzés keretében folyamatosan dolgoztunk, kezeltük a hazai nemzetiségi közösségek tagjainak

hivatalunkban már folyamatban lévő és időközben érkezett ügyeit. Továbbra is fogadtuk a beadványokat, a szakmai megkereséseket, az elektronikus ügyintézés vált azonban meghatározóvá a biztosi és biztos helyettesi eljárások során. Folyamatos volt a kommunikációnk az online felületeken, a legfrissebb információkat a közösségi média oldalain és a honlapunkon osztottuk meg.

Tisztában vagyok a nemzetiségi közösségeket érintő súlyos kihívásokkal, nagyra értékelem ezért, hogy a nemzetiségi közösségek, szervezetek és intézmények nagy többsége – a munka teljes átszervezése és gyakran komoly áldozatok árán – igyekezett megküzdni a világjárvány okozta kihívásokkal. Számos példát láthattunk a közösségi összefogás és szolidaritás szerepére, a nemzetiségi kulturális és nevelési-oktatási intézmények fenntartói is folyamatosan keresték, és most az őszi folyamán keresik újból azokat az eszközöket, amelyekkel a megváltozott körülmények között is magas színvonalon tehetnek eleget vállalt kötelezettségeiknek.

Annak ellenére, hogy a járványhelyzet ismételt súlyosbodása miatt munkánk során a személyes jelenlét helyett újra az elektronikus kapcsolattartási és online munkavégzési formák kerültek előtérbe, nagy tervekkel és ambíciókkal indulunk neki az előttünk álló új „dolgos” időszaknak. Bár a világjárvány okozta kihívások továbbra is kiszámíthatatlanok és a környezet folyamatosan változik, a hozzánk érkező panaszokból és visszajelzésekből is látjuk és érezzük, milyen kihívások érik a nemzetiségi közösségeket.

A járvány miatti biztonsági intézkedések sajnos számos, korábban jól működő kapcsolattartási fórum használatát akadályozzák, azonban munkatársaimmal együtt a nemzetiségi közösségekkel kialakított kapcsolataink dinamizálására és új kommunikációs lehetőségek feltárására törekszünk. A magam

A nemzetiségi biztos helyettes titkársága

részéről továbbra is aktívan jelen kívánok lenni a nemzetiségek életében, reménykedve, hogy mielőbb visszatérhetünk a megszokott ügymenethez és együttműködéshez, a személyes kapcsolattartási lehetőségekhez. Mindaddig, amíg erre biztonságosan nem kerülhet sor, az országos önkormányzatok vezetőségének felajánlottam az online találkozás és beszélgetés lehetőségét: javaslatot tettem arra, hogy akár meghatározott időközönként, akár igény szerint egy biztonságos online platform igénybevitelével közvetlenül kommunikálhatunk egymással.

Nem szeretném azonban teljesen kizárni annak lehetőségét sem, hogy – megfelelő járványügyi óvintézkedések mellett – az elkövetkező hónapokban néhány személyes helyszíni látogatásra is sort kerítsek, elsősorban azokon a helyszíneken, ahol a folyamatban lévő vizsgálatok személyes egyeztetést indokolnak az adott területen élő, működő érintett felekkel.

2021. évi terveimben központi helyet foglal el tevékenységünk kétirányú bővítése. Egyrészt havi rendszerességgel átfogó megyelátogatások segítségével szeretném közelebb vinni a területi és települési szinten működő nemzetiségi szervezetekhez az általunk nyújtható jogvédelem lehetőségét, másrészt pedig meghatározott időközönként – várhatóan negyedévente – online elérhető nemzetiségi hírlevél formájában kívánom tájékoztatni az érdeklődő közvéleményt – természetesen megfelelő anonimizálás után. Az információk a hozzánk beérkező időszerű egyéni panaszok típusairól, az általunk megtett intézkedések formájáról, a megkeresett hatóságokról és válaszaikról, s minden egyéb aktivitásunkról szólnának, amit feladatkörömmel összefüggésben munkatársaimmal közösen folytattunk.

– *Megpezsztültek a külföldi kapcsolatok is, szívesen szólnék a fontosabb találkozókról, konferenciákról, előadásokról.*

– *Legfőbb nemzetközi partnereink között tartjuk számon az Európa Tanács különféle speciális moni-*

toring bizottságait és egyeztető fórumait, az Európai Unió egyenlő bánásmód hatóságait és ombudsmani intézményeit összefogó szakmai szervezet, az Equinet valamint az EU alapjogi ügynökségét, a FRA-t, az ENSZ rasszizmus elleni bizottságát (CERD), vagy éppen az EBESZ romaügyekkel foglalkozó bizottságát. 2016 és 2020 között tagja voltam az Európa Tanács kisebbségi keretegyezményének ellenőrzését végző független szakmai testületnek, ebben a minőségemben közel egy tucat európai ország kisebbségvédelmi rendszerét vizsgálhattam. Az elmúlt években a nemzeti kisebbségek európai ernyőszervezete, a FUEN rendezvényeinek valamint az ENSZ kisebbségi fórumának rendszeres résztvevője voltam kollégáimmal. A koronavírus világvjárvány és az ezzel kapcsolatosan világszerte elrendelt óvintézkedések és utazási korlátozások a nemzetközi kapcsolatok terén jártak a legjelentősebb változással az előző években kialakult gyakorlathoz képest. Míg első mandátumom idején munkatársaim is és én magam is évente számos külföldi konferencián, munkamegbeszélésen és fórumon vettünk részt, illetve az ombudsmani hivatal is számos nemzetközi rendezvénynek adott otthont, az említett korlátozások miatt jelenleg ezek a nemzetközi rendezvények a fizikai kapcsolattartás síkjáról teljes egészében az online térbe költöztek. Így elmondható, hogy szerencsére az elmúlt évek során kialakított hasznos és érdemi nemzetközi szakmai kapcsolataink nem szakadtak meg, a személyes kiutazások illetve a külföldi látogatók fogadása helyett azonban átmenetileg az elektronikus és virtuális kapcsolattartásé a főszerep a nemzetközi együttműködések terén. Bár ez a módszer a szakmai együttműködés „szintentartását” biztosíthatja, természetesen bízom abban, hogy a járvány leküzdése után újra helyreáll a külföldi és nemzetközi partnereinkkel való személyes együttműködés lehetősége is.

– *Köszönjük az interjút, további sikeres munkát kíván a BARÁTSÁG szerkesztőségé!*

**Az Njt
módosításának
szakmai
egyeztetésén**

Török Tamás
felvételei